

Търговия с фалшифицирани стоки и зоните за свободна търговия

Данни от последните тенденции

РЕЗЮМЕ

Предговор

В редица държави са въведени зони за свободна търговия (ЗСТ) с цел подобряване на стопанската дейност и оползотворяване на възможностите от този тип търговия. Зоните имат принос към развитието на търговските маршрути за интегрираните вериги за доставки в световната икономика. Заради сравнително безопасната среда, добра инфраструктура и облекчен надзор, които предоставят, съществува възможността ЗСТ да улесняват незаконните и криминалните дейности, като например търговията с фалшифицирани и пиратски стоки.

За да разберат напълно опасността от извършване на търговия с фалшифицирани и пиратски стоки и за да набележат най-добрите начини за справяне с него, лицата, определящи политиките, имат нужда от доказателства, с които се документират връзките между зоните за свободна търговия и незаконната търговия, включително търговията с фалшифицирани и пиратски стоки. Именно това е целта на настоящото съвместно изследване на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO), което хвърля нова светлина върху злоупотребата със зоните за свободна търговия с цел търговия с фалшифицирани и пиратски стоки. Изразяваме също своята признателност към Световната митническа организация, Генерална дирекция „Данъчно облагане и митнически съюз“ на Европейската комисия и Министерството на вътрешната сигурност на САЩ за предоставените данни, без които подобно изследване не би могло да се осъществи.

С удоволствие отбелязваме, че нашите две институции успяха да си сътрудничат при разработването на това масивно и единствено по рода си изследване, основано на доказателства. Уверени сме, че резултатите от работа ни ще улеснят разработването на нови варианти на политики, с които да се справим с предизвикателствата, свързани с търговията с фалшиви стоки и друга незаконна търговия.

António Campinos
Изпълнителен директор на EUIPO

Marcos Bonturi
Директор, ОИСР/Управление

Увод

В редица държави по света са въведени зони за свободна търговия (ЗСТ) с цел ускоряване на икономическото развитие. ЗСТ предоставят данъчни облекчения и други регулаторни изключения, които дават тласък на облекчаването на търговията, създаването на нови предприятия и чуждестранните инвестиции. Изследванията показват, че броят на ЗСТ расте и потоците между тях се увеличават.

Въпреки че носят очевидни икономически ползи за приемащата икономика, съществува вероятността от злоупотреба с тях от страна на престъпни организации с цел трафик и контрабанда с фалшифицирани и пиратски стоки. Това поражда двойно безпокойство от влиянието на престъпната и незаконната търговия върху доброто управление, обществената безопасност и върховенството на закона, както и от негативното въздействие на търговията с фалшифицирани стоки върху законното конкурентно предимство на носителите на права и впоследствие върху капацитета за нововъведения, заетостта и дългосрочния икономически растеж. В неотдавнашния доклад на ОИСР и ЕUIPO *Mapping the Real Routes of Trade in Fake Goods (Очертаване на реалните маршрути за търговия с фалшиви стоки)* се посочват рисковете от незаконната търговия с преминаващите транзитно през ЗСТ фалшифицирани стоки и основните предизвикателства по отношение на пропуски в правоприлагането. Констатациите водят към хипотезата, че значителен процент от общата незаконна търговия с фалшиви стоки изглежда преминава през ЗСТ или разчита на такива, като този въпрос трябва да бъде разгледан допълнително.

В съвместния доклад на ОИСР и ЕUIPO се изследват емпиричните връзки между търговията с фалшифицирани и пиратски стоки и зоните за свободна търговия. В него се посочват сигурни емпирични доказателства за тези връзки, което доразвива по-ранни изследвания на ОИСР и ЕUIPO в областта на търговията с този тип стоки. В ОИСР настоящото проучване се извърши под надзора на експертната група по борба срещу незаконната търговия (TF-CIT), като ударението се поставя върху основано на доказателства изследване и усъвършенствани аналитични техники, с цел да се помогне на лицата, определящи политиките, да проучат и разберат уязвимите места на пазара, използвани и създадени от незаконната търговия.

Настоящият доклад бе изготвен от Piotr Stryszowski, старши икономист в дирекция „Обществено управление“ към ОИСР, съвместно с Michał Kazmierczak, икономист в Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост на ЕUIPO, под надзора на Stéphane Jacobzone, заместник-ръководител на отдел, ОИСР, и Nathan Wajzman, главен икономист, ЕUIPO. Авторите изразяват благодарността си към Peter Avery и Florence Mouradian (ОИСР), и към Claire Castel (ЕUIPO) за техния принос.

Те желаят да благодарят на експертите на ОИСР, които предоставиха ценни знания и идеи: Rachel Bae, Dominique Guellec и Przemysław Kowalski. Авторите държат да изкажат благодарност също така на експертите от държавите членки на ОИСР и на участниците в няколко семинара и работни форума за тяхното ценно съдействие. Те са особено признателни на проф. Chiara Franzoni от Миланския политехнически университет и проф. Jean Marc Siroën от Университета „Пари-Дофин“.

Количественото изследване в настоящото проучване се основава на световна база данни за изземвания от митническите служби, предоставена от Световната митническа организация (СМО) и допълнена с регионални данни, предоставени от Генерална дирекция „Данъчно облагане и митнически съюз“ на Европейската комисия, Агенцията на САЩ за митниците и защитата на границите и Службата на САЩ за имиграция и митнически контрол. Авторите изразяват своята благодарност за данните и ценната подкрепа на тези институции.

Секретариатът на ОИСР желае да благодари на Liv Gaunt, Kate Lancaster, Andrea Uhrhammer и Will Bromberg за тяхната помощ при редактирането и изготвянето на доклада.

Резюме

Зоните за свободна търговия (ЗСТ) играят изключително важна роля в световната търговия още от началото на XVIII век. Те могат да носят многобройни очевидни ползи за стопанските организации и приемащите държави. Заради облекчените приложими за тях регулаторни режими обаче ЗСТ са привлекателни за субекти, участващи в незаконни и престъпни дейности, каквито са например търговията с фалшифицирани и пиратски продукти или контрабандата и изпирането на пари, тъй като предлагат сравнително безопасна среда с добра инфраструктура и ограничен надзор.

С настоящото изследване се потвърждават връзките между ЗСТ и търговията с фалшифицирани продукти. Съществува съотношение между наличието, броя и размера на ЗСТ в една държава и по-високата стойност на фалшифицираните и пиратски продукти, които се изнасят от икономиката ѝ. Всяка допълнителна ЗСТ в дадена икономика е свързана със средно увеличение на стойността на този проблематичен износ в размер на 5,9%. Наред с това с изследването бяха изведени ясни констатации по отношение на връзките между стойността на фалшивите стоки, които се изнасят от дадена икономика, от една страна, и от друга — броя на извършваните дейности в ЗСТ фирми и общата стойност на износа от тези зони.

Независимо че първоначално са създадени като средство за улесняване на движението на стоките под режим транзит чрез освобождаване на търговците от нуждата да изпълняват голяма част от митническите формалности, които иначе важат за стоките, влизащи в дадена държава за потребление, зоните за свободна търговия се развиха с течение на времето. Те се превърнаха във важен инструмент за привличане на чуждестранни инвестиции и насърчаване на икономическото развитие и растеж, най-вече в развиващите се държави, които могат да ги използват, за да напреднат по отношение на икономическото развитие. Развитите икономики обаче също се възползваха от тези зони, за което сочи наличието на няколко такива само в САЩ.

Зоните за свободна търговия могат да бъдат много различни, като те са обект на специално законодателство и регулации в отделните държави. Затова разходите и ползите за предприятията и приемащите държави варират значително при различните икономики. Зоните носят за предприятията редица ползи, включително икономии от данъци и мита, по-голяма гъвкавост по отношение на правилата за трудовите правоотношения и имиграцията в сравнение с митническата територия на приемащата държава, облекчена регулация и надзор на корпоративните дейности, по-малък брой ограничения на корпоративните дейности и допълнителни възможности за разпространение на стоки на различни пазари. Наред с това, независимо че решението за използване на дадена зона може да е свързано с разходи, включително различни специални такси, тази тежест често е много малка, като е възможно разходите да са по-ниски от това, което предприятието би заплатило, ако е установено в митническата територия на приемащата държава.

Що се отнася до приемащите държави, ползите, които зоните носят за икономиките, се изразяват в привличането на чуждестранни инвестиции, разкриването на работни места и подобряването на износа. Ползите за приемащите държави обаче имат и обратна страна, дотолкова, че правителствата са принудени да се откажат от известни приходи, тъй като печалбата от дейностите в зоните често не успява да компенсира загубите. Освен това

потенциалните ползи за икономиките важат само за онези дейности, които иначе не биха се осъществявали в митническата територия на дадената приемаща държава.

Като оставим настрана икономическите разходи и ползи за държавите и предприятията, тези зони с облекчена регулация са привлекателни и за субекти, участващи в незаконни и престъпни дейности. Възможно е някои зони неизбежно да улесняват търговията с фалшифицирани и пиратски стоки, контрабандата и изпирането на пари. Проблемът се усложнява, когато правителствата не ги контролират адекватно. Това може да стане, когато зоните се приемат за чуждестранни субекти извън обхвата на вътрешния контрол. Когато се управляват от частни субекти, има голяма вероятност те да се интересуват предимно от намиране на начини за разширяване на използваемостта на зоните и предоставяне на изгодни услуги на предприятията в тях. Затова е възможно да не са заинтересовани пряко и/или да нямат достатъчно капацитет за провеждане на дейности по правоприлагане. Възможно е също така да им липсва капацитет или правомощия за ефективен контрол на дейностите в зоната. Дори в случаите, в които правителствата активно участват в контрола на дейностите, има доказателства, че сътрудничеството между органите и управляващите зони субекти, най-вече частните, може да е слабо, което разкрива повече възможности некоректните участници да се възползват от тези зони за незаконните си дейности.

Спешно се нуждаем от по-ефективни действия и координация на национално и международно равнище, за да се гарантира, че зоните няма да се компрометират от незаконни дейности. Този проблем бе забелязан от ОИСР, ЕUIPO, Европейската служба за борба с измамите (OLAF), Европол, Световната митническа организация, Световната търговска организация, Интерпол, Службата на ООН по наркотиците и престъпността и Световната здравна организация. Следните организации направиха предложения за справяне със ситуацията: Карибската финансова работна група (CFATF), Многостранната експертна работна група по въпросите на обмена на песо на черния пазар, Международната търговска камара и Международната асоциация за търговските марки (INTA).

Чрез съвместна работа международната общност може да гарантира, че ЗСТ ще продължат да се развиват като важни институции, които насърчават международната търговия, без да улесняват незаконните дейности. Двете цели са съвместими.